

Weinig gezondheidsklachten in 2021

Het aantal mensen dat zich bij de huisarts presenteerde vanwege klachten die mogelijk veroorzaakt werden door contact met brandharen van eikenprocessierupsen was in 2021, net zoals in 2020, beduidend lager dan in 2019. Meestal is het niet nodig om de huisarts te raadplegen bij klachten die door contact met de eikenprocessierupsen kunnen optreden. Veel van de klachten, zoals jeuk en pijn, verholpen worden met zelfzorgmiddelen en/of gaan spontaan over. Na de grote overlast door eikenprocessierupsen in 2019 is hier betere communicatie en publieksvoorlichting over geweest. Ook kan dit er toe geleid hebben dat mensen contact met brandharen van eikenprocessierupsen meer proberen te voorkomen.

Het aantal geregistreerde personen met gezondheidsproblemen in de huisartsenpraktijk is dus slechts een deel van het totaal aantal personen met deze klachten. Maar als er daadwerkelijk veel overlast was geweest, dan is de verwachting dat personen met ernstiger klachten wel zouden zijn gezien door huisartsen. De cijfers van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn laten dat echter niet zien. Uit een inventarisatie van de plaagdruk van eikenprocessierupsen over 2021 door het Kenniscentrum Eikenprocessierups bleek dat in dit jaar deze rupsen ook in relatief weinig eiken werden aangetroffen, hoewel er zeker nog wel verschillen waren tussen gemeenten.²

De meeste patiënten met gezondheidsproblemen door brandharen van eikenprocessierupsen werden gezien in week 28 (12 - 18 juli). Dat is later dan in eerdere jaren. De relatief lage temperaturen in het voorjaar van 2021 waren ongunstige weersomstandigheden voor de ontwikkeling van eikenprocessierupsen.³

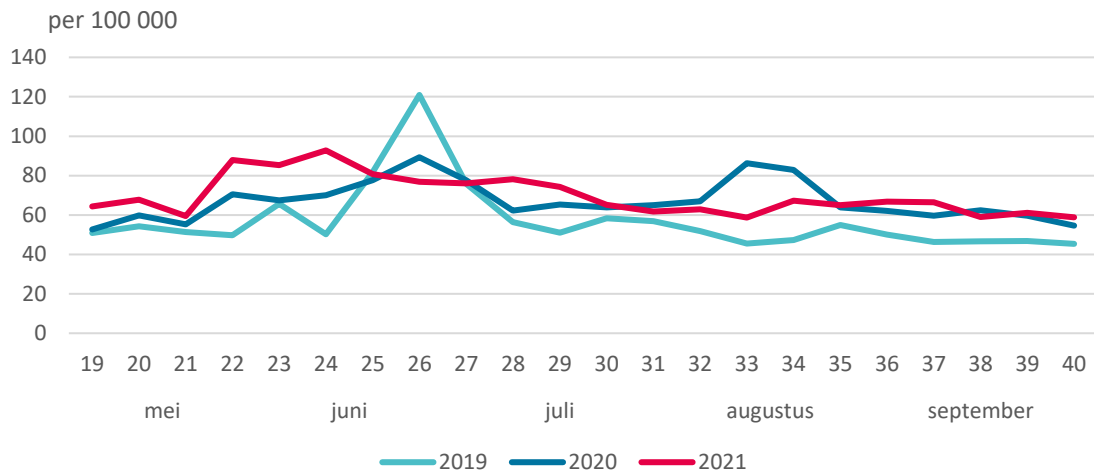
Registratie van gezondheidsproblemen door huisartsen

Het Nivel ontvangt wekelijks – geanonimiseerde – medische gegevens van zo'n 380 huisartsenpraktijken die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn. In de maanden mei tot en met september 2021, de periode waarin de eikenprocessierups tot overlast kan leiden, is er specifiek gekeken naar het aantal mensen dat de huisarts consulteerde vanwege problemen met de huid, ogen of allergische klachten. Huisartsen kunnen klachten door de brandharen van eikenprocessierupsen ook registreren met een algemene diagnosecode voor 'omgevingsgerelateerde factoren'. Omdat hier bijvoorbeeld ook zonnesteken onder geregistreerd worden, is deze diagnosecode weinig specifiek. De cijfers over deze verschillende aandoeningen moeten daarom vooral in samenhang bekeken worden.

In figuren 1 en 2 is te zien dat er in de periode mei-september 2021 geen verheffingen waren in het wekelijks aantal mensen dat de huisarts heeft geraadpleegd vanwege jeuk en dat er in de weken 22 t/m 24 (juni) relatief veel mensen last hadden van een rode huid. Omdat huidproblemen na blootstelling aan brandharen bijna altijd gepaard gaan met jeuk, is het onwaarschijnlijk dat deze patiënten met huisartscontacten vanwege een rode huid aan eikenprocessierupsen zijn toe te schrijven. Hitte kan voor soortgelijke rode huidklachten zorgen en begin juni 2021 barstte, na een koud voorjaar, de zomer los.⁴

Cijfers per provincie laten geen duidelijke regionale verschillen zien. Een overzicht van alle figuren staat in de bijlage.

Figuur 2 **Wekelijks aantal personen dat de huisarts heeft geconsulteerd vanwege een plaatselijk rode huid, per 100.000 inwoners, 2019-2021**

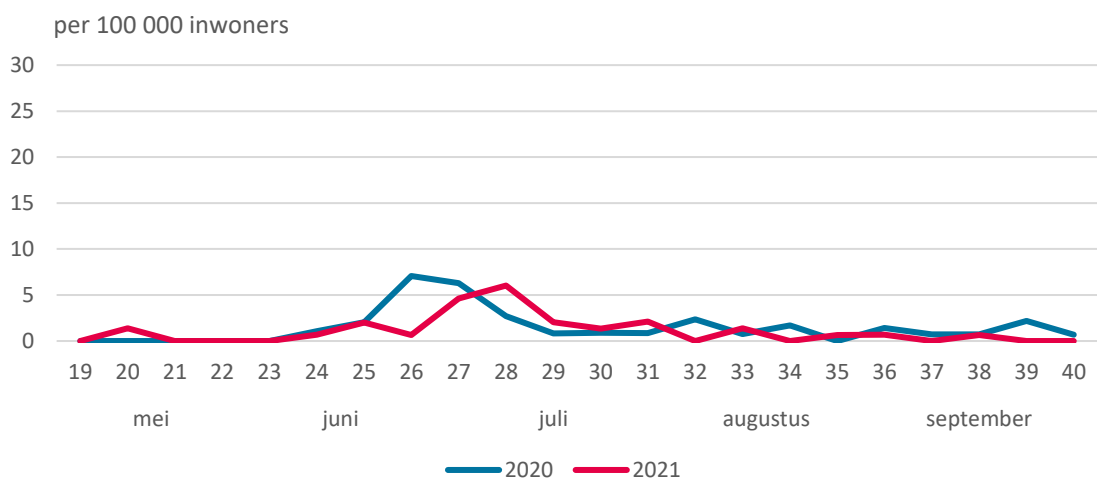

Meldingen door huisartsen van de Peilstations

Na de grote overlast in 2019, hebben we de ongeveer 40 Peilstation huisartsenpraktijken van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn gevraagd om van mei tot en met september in 2020 en 2021 expliciet te rapporteren over het aantal patiënten met gezondheidsklachten door eikenprocessierupsen.

Wanneer zij een patiënt zagen die zich met huid-, oog- of allergische klachten presenteerde, gaven zij aan of deze klachten naar hun professionele oordeel waarschijnlijk veroorzaakt waren door contact met brandharen van eikenprocessierupsen. Totaal rapporteerden deze huisartsen in de periode mei tot en met september 2021 bij 36 patiënten eikenprocessierups gerelateerde klachten, wat neerkomt op 24 per 100.000 inwoners. In 2020 waren dat er 29 per 100.000 inwoners. Het hoogste aantal patiënten met klachten door eikenprocessierupsen in één week was 6 per 100.000 inwoners; dat betrof week 28 (12 - 18 juli) (figuur 3). Deze bescheiden piek was iets later dan het jaar ervoor, toen het hoogste aantal patiënten met klachten werd gezien in week 26 (22 juni t/m 5 juli 2020).

Figuur 3 **Meldingen van personen met gezondheidsklachten door eikenprocessierupsen door de Nivel Peilstations, 2020 en 2021**

Het onderzoek

De cijfers in deze factsheet zijn gebaseerd op gegevens van huisartsenpraktijken die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn. Wekelijks ontvangt het Nivel van zo'n 380 huisartsenpraktijken geanonimiseerde diagnosegegevens uit de elektronische medische dossiers van in totaal ongeveer 1,6 miljoen patiënten (9% van de Nederlandse bevolking). Gezondheidsproblemen die mogelijk gerelateerd zijn aan blootstelling aan brandharen van eikenprocessierupsen zijn in kaart gebracht (met tussen haakjes de ICPC-code):

- Pijn/gevoelige huid (S01)
- Jeuk (S02)
- Plaatselijk rode huid (S06)
- Klachten huid/onder de huid (S29)
- Galbulten (S98)
- Klachten door omgevingsgerelateerde factoren, zoals kou/warmte/etc. (A88)
- Ontsteking van of rond het oog (F73)

Hooikoorts (R97) is ook bekeken om uit te sluiten dat de eventuele verheffingen te maken hebben met pollen in de lucht in plaats van eikenprocessierupsen.

Deze diagnosecodes zijn gebaseerd op eerder onderzoek (2012 t/m 2014) naar gezondheidsklachten gerelateerd aan de brandharen van de eikenprocessierupsen in de Peilstations van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn ⁴ en informatie van het NHG (<https://www.thuisarts.nl/eikenprocessierups/ik-heb-klachten-door-eikenprocessierups> en persoonlijke communicatie met het NHG).

De cijfers zijn berekend als het aantal personen dat de huisarts in die week heeft geraadpleegd voor bepaalde symptomen of aandoeningen, gedeeld door het totaal aantal ingeschreven patiënten in de praktijk (zorgprevalentie).

Zo'n 40 deelnemende huisartsenpraktijken, de Nivel Peilstations, rapporteren over bepaalde ziektebeelden, gebeurtenissen en verrichtingen in de huisartspraktijk die niet uit de routinematig vastgelegde zorggegevens kan worden verkregen. Deze praktijken zien ongeveer 0,8% van de Nederlandse bevolking in hun praktijken. De praktijken zijn verdeeld over het land en naar 'omgevingsadressendichtheid', een indicator voor bevolkingsdichtheid. In de periode mei tot en met september van 2020 en 2021 verscheen er bij deze huisartsen een pop-up op het computerscherm bij de registratie in het elektronisch medisch dossier van huid-, oog- of allergische klachten (dezelfde diagnosecodes als hierboven genoemd) bij hun patiënten. In de pop-up werd gevraagd of het gezondheidsprobleem (mogelijk) werd veroorzaakt door eikenprocessierupsen. Met de resultaten werd het aantal nieuwe patiënten met klachten door eikenprocessierupsen geschat (incidenties).

Meer weten

U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt:

Hooiveld, M., Jans, H., Hendriksen, J., Baliatsas, C., Dückers, M. Voor tweede jaar op rij weinig gezondheidsproblemen door eikenprocessierupsen. Utrecht: Nivel, 2022.

Auteursgegevens

Mariëtte Hooiveld, Janneke Hendriksen, Christos Baliatsas, Michel Dückers: Nivel

Henk Jans: arts MG, medische milieukunde, (bio)chemicus, gezondheidskundig adviseur gevaarlijke stoffen (GAGS)

Bronnen

1. Hooiveld M, Jans H, Dückers M. Huisartsenbezoek door eikenprocessierups: een terugblik op gezondheidsproblemen. Utrecht: Nivel, 2019.
2. Kenniscentrum Eikenprocessierups. Plagdruk eikenprocessierups gehalveerd, maar grote variatie tussen gemeenten. Nature Today, 16 juli 2021. <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=27947> [Geraadpleegd op 26 november 2021].
3. Kenniscentrum Eikenprocessierups. Nog niet eerder zo'n late ontwikkeling eikenprocessierups. Nature Today, 18 mei 2021. <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=27692> [Geraadpleegd op 26 november 2021].
4. KNMI. Juni 2021 – Zeer warm, nat en zonnig. De Bilt, 1 juli 2021/Carine Homan. www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2021/juni [Geraadpleegd op 26 november 2021].
5. Zijlstra AG, Donker G, Krol W, De Wolf J. Landelijke registratie gezondheidsklachten eikenprocessierups (EPR) bij huisartsenpraktijken. Eindrapportage. Zwolle: Academische werkplaats Milieu en Gezondheid, 2015.